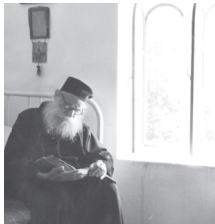

στην έρημο πηγές

π. Τζόναθαν Χέμινγκς

στην έρημο πηγές

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΝΗΨΗΣ

Μετάφραση:
Κλειώ Κεχαγιά

Επιμέλεια έκδοσης:
Βασίλης Αργυριάδης

Έν πλω

Τίτλος πρωτοτύπου:
Fountains in the Desert - Saint Anthony the Great
© Revd. Fr. Jonathan Hemmings

© (Για την ελληνική έκδοση) Ἐκδόσεις Ἐν πλω̃
Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ ἔκδοση: Οκτώβριος 2015

ISBN: 978-960-9550-64-2

Περιεχόμενα

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση:
Μια ορθόδοξη ενορία στην Αγγλία –
Ένας αγαθός λευίτης
~ 9 ~

Ευχαριστίες
~ 16 ~

Εισαγωγή στις πηγές
~ 17 ~

Στην έρημο πηγές (1-37)
~ 27 ~

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση:
Μια ορθόδοξη ενορία στην Αγγλία –
Ένας αγαθός λευίτης

Πριν από πέντε περίπου χρόνια, αποφάσισα να ταξιδέψω στο εξωτερικό, στο Λάνκαστερ της Αγγλίας, για τη συνέχιση των σπουδών μου. Τότε δεν ήξερα, ούτε μπορούσα να φανταστώ, τις ευλογίες που ο Κύριος θα μου επιφύλασσε.

Πέρα από τις όμορφες ακαδημαϊκές αίθουσες, τους απλούς και προσιτούς καθηγητές και το οργανωμένο πρόγραμμα σπουδών του Αγγλικού Πανεπιστημίου, είχα την ευκαιρία να αρχίσω να εκκλησιάζομαι και να κοινωνώ εν Χριστώ με τους ενορίτες της τοπικής Ορθόδοξης εκκλησίας του Λάνκαστερ, του Τιμίου και

Ζωοποιού Σταυρού, που ανήκει στο Πατριαρχείο της Αντιοχείας.

Μια ενορία που δεν χαίρει την απόκτηση ενός ναού για τις λειτουργίες της. Μιας ενορίας που οι πιστοί πρέπει κάθε εβδομάδα να κάνουν «κράτηση χώρου» στο Πανεπιστήμιο ώστε να μπορούν να λειτουργηθούν. Μιας ενορίας που οι συνθήκες απαιτούν η Θεία Λειτουργία να γίνεται συνήθως κάθε Σάββατο, λόγω μη δυνατότητας ευρέσεως χώρου τις Κυριακές. Μιας ενορίας που οι πιστοί πρέπει να βρίσκονται στον χώρο της Θείας Λειτουργίας μια ολόκληρη ώρα πριν από την έναρξη της, ώστε να μετατρέψουν ένα απλό και άμορφο δωμάτιο σε ναό για την τέλεση της ακολουθίας. Αυτή έγινε η ενορία μου και η πνευματική μου οικογένεια εδώ στην Αγγλία.

Προϋπόθεση των Θείων Λειτουργιών και των υπολοίπων εκκλησιαστικών ακολουθιών στην «Αγγλική μου» ενορία, είναι ότι οι πιστοί θα συμμετέχουν ενεργά στα κοινά της Εκκλησίας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία εδώ, είναι το εκκλησίασμα και όχι ο ναός. Οι ενορίτες θα «στήσουν» τις εικόνες και την Αγία Τράπεζα κάθε φορά πριν από την Θεία Λειτουργία, θα πλησιάσουν ντροπαλά το ψάλτηρι για να εκφωνήσουν (ακόμα και παράφωνα) τα λόγια του λαού, να εκπροσωπήσουν το εκκλησίασμα, γιατί πολύ απλά αν δεν το κάνουν, Θεία Λειτουργία δεν θα γίνει. Αν δεν γονατίσει κάποιος να

ζυμώσει και να φέρει πρόσφορο, ή δεν λάβουμε ταχυδρομικά νόμα ή κεριά, τότε αυτά θα μας λείψουν από την Θεία Λειτουργία και έτσι αυτή, δεν θα τελεστεί. Η συμμετοχή δεν είναι απλά προαιρετική ή αποτέλεσμα καλής διάθεσης του πιστού, αλλά απαραίτητη πράξη για την ύπαρξη της ενορίας, και κατ' επέκταση απαραίτητο βίωμα του αυθεντικού Χριστιανού της ενορίας μας εδώ στην Αγγλία.

Γεννήθηκα Ορθόδοξος Χριστιανός. Είναι κάτι που σχεδόν όλοι μας στην Ελλάδα το θεωρούμε αυτονόητο. Γεννιόμαστε και βαπτίζομαστε Χριστιανοί και το θεωρούμε δεδομένο, όπως θεωρούμε δεδομένη και την ύπαρξη ναού δίπλα στο σπίτι μας. Σε αυτόν τον ναό δε, ιερείς, αρχιερείς, διάκονοι, ψάλτες υπάρχουν σχεδόν πάντα. Αν εμείς οι ίδιοι δεν συμβάλλουμε στο φάλασμο ή αν δεν φέρουμε πρόσφορα, κόλλυβα ή κεριά, ή αν δεν «στήσουμε» τις εικόνες μπροστά από την Αγία Τράπεζα, όλα αυτά θα υπάρχουν. Εμείς μπορούμε απλά να παραβρεθούμε και όχι να συμμετάσχουμε, γιατί όλα τα υπόλοιπα στην λειτουργική μας ζωή τα θεωρούμε δεδομένα και υπό μια έννοια δεν συμβάλλουμε στο να υπάρχουν συνειδητά στην ζωή μας. Μήπως με τον ίδιο τρόπο δεν συμβάλλουμε συνειδητά και στο ορθόδοξο αυθεντικό χριστιανικό βίωμά μας;

Ο Κύριος με ευλόγησε να ζω σε αυτή την ενορία

εδώ στην Αγγλία, όπου ο ιερέας κουβαλάει τα Άγια Σκεύη, εικόνες, βιβλία και την υπόλοιπη «εκκλησία», σε κάθε ακολουθία, μέσα σε τρεις βαλίτσες*. Ένας αυθεντικός Ορθόδοξος Χριστιανός, Άγγλος στην καταγωγή, που δεν γεννήθηκε ορθόδοξος. Ένας ιερέας που απαρνήθηκε μεγάλες τιμές πριν από περίπου 20 χρόνια ώστε να επιλέξει μετά από πολλές δοκιμασίες να ασπαστεί την Ορθοδοξία, και γι' αυτό θέλει κάθε φορά να γιορτάζει την Θεία Λειτουργία. Ένας ιερέας που πριν από την Θεία Λειτουργία σηκώνει τα χέρια του στον ουρανό και με κλειστά μάτια και σταθερή φωνή πίστεως εκφωνεί «*It is time for the Lord to act*»**. Ο Κύριος με ευλόγησε να ζω και να εκκλησιάζομαι με υπέροχους κατηχούμενους, που επέλεξαν συνειδητά να βαφτιστούν Ορθόδοξοι. Κάποιοι από αυτούς στην πορεία τους για να συναντήσουν τον Χριστό και την Ορθοδοξία, κλήθηκαν να αξιολογήσουν έξι ή και παραπάνω θρησκείες μέχρι να αποφασίσουν. Πολλοί

* Πρόκειται για τον π. Τζόναθαν Χέμινγκς, συγγραφέα του ανά χείρας βιβλίου (Σ.τ.Ε.).

** Στην αρχή της Βυζαντινής Θείας Λειτουργίας, όταν έχουν τελειώσει τα προκαταρκτικά κι όλα είναι πια έτοιμα για να αρχίσει η Θεία Ευχαριστία, ο διάκονος πλησιάζει τον ιερέα και λέει: "Καιρός του ποιήσαι τω Κυρίω", καιρός για να δράσει ο Κύριος. Αυτή ακριβώς είναι η στάση του πιστού, όχι μόνο στην Ευχαριστιακή Λειτουργία, αλλά και σε κάθε προσευχή δημόσια ή ιδιωτική» (Κάλλιστος Ware, «Η δύναμη του ονόματος», εκδ. Ακρίτας).

συνενορίτες μου έγιναν Ορθόδοξοι Χριστιανοί όχι επειδή γεννήθηκαν σε μια Ορθόδοξη χώρα και οι γονείς τους, τους βάφτισαν από μικρούς, αλλά γιατί επέλεξαν συνειδητά να είναι Ορθόδοξοι και οι περισσότεροι βαφτίστηκαν σε μεγάλη ηλικία μετά από σημαντικό πνευματικό, κοινωνικό, προσωπικό και οικογενειακό αγώνα.

Αυτοί οι υπέροχοι συνενορίτες μου ζουν πραγματικά την ευλογία της πίστης μας σε μια πολυπολιτισμική και πολυθρησκευτική χώρα με πλείστες απαιτήσεις. Κάνουν συνειδητή προσπάθεια στον πνευματικό τους αγώνα, χωρίς να ακολουθούν τυφλά χριστιανικούς κανόνες, αλλά με υπακοή και απλότητα στον πνευματικό τους πατέρα. Ορθόδοξοι Χριστιανοί που μπορεί, για παράδειγμα, να μην νηστεύουν αυστηρά την τροφή, αλλά είναι τόσο ορατό το Αναστάσιμο και Ευχαριστιακό τους βίωμα εν Χριστώ στην καθημερινή τους ζωή. Πιστοί, που κάποιοι από αυτούς ταξιδεύουν πάνω από μια ώρα για να έρθουν στην Θεία Λειτουργία, ακόμα και αν είναι υπερήλικοι. Πιστοί, που σου χαμογελούν και προσεύχονται ανιδιοτελώς για εσένα, γιατί πολύ απλά ξέρουν ότι το νόημα της πίστεως μας είναι η αγάπη και η ένωση με τον Χριστό και τους συνανθρώπους μας, ανεξαρτήτως από τη μικρότητα και την αδυναμία του καθενός μας. Ενορίτες που ζουν το Χριστός Ανέστη όλο το χρόνο ως πραγματικό βίωμα ζωής.

Σε ευχαριστώ Χριστέ μου για αυτή την ευλογία. Σε παρακαλώ κάνε με να ζω το Χριστός Ανέστη, κάθε μέρα, όχι σαν καθημερινή συνήθεια, όχι σαν κάτι δεδομένο, αλλά από συνειδητή επιλογή.

Παναγιώτης Γεωργόπουλος
Ενορία Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού,
Λάνκαστερ, Αγγλία

(Αναδημοσίευση από το περ. «Παρεμβολή», τ. 100)

*Η παρούσα έκδοση πραγματοποιείται
στα πλαίσια της προσπάθειας ενίσχυσης της ενορίας
του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού (Λάνκαστερ)
προς εξεύρεση σταθερού λατρευτικού χώρου
για την τέλεση των ακολουθιών της κοινότητας*

Για περισσότερες πληροφορίες
για τον π. Τζόναθαν και την ενορία
του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού:
<http://www.orthodox-lancaster.org.uk>

«Τό δέ ἔλεος τοῦ Κυρίου
ἀπό τοῦ αἰῶνος καί ἕως τοῦ αἰῶνος
ἐπί τούς φοβουμένους αὐτόν·
καί ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπί υἱοῖς υἱῶν»
(Ψαλμ. 103:17).

Το τέλος, ὅπως και η αρχή,
ανήκει στον Χριστό,
γιατί Αυτός είναι το Ἄλφα και το Ωμέγα
και η δόξα της Αγίας και Ομοουσίου
και Αδιαμέτρου Τριάδος
των εν ουρανῶ και επί της γης.
Αμήν.

Ευχαριστίες

Οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες στην πνευματική μου θυγατέρα Δρ Κλειώ Κεχαγιά. Η προσεκτική ανάγνωση που έκανε στο βιβλίο, οι ευγενικές της συμβουλές, η επιμελής μετάφρασή της στην ελληνική γλώσσα και η γενναιοδωρία της, αποτελούν για μένα ξεχωριστή ενθάρρυνση και ευλογία.

Αν ακούσουμε προσεκτικά κι αν κοιτάξουμε επισταμένως, αντηχεί ακόμα και σήμερα, στις δικές μας πόλεις, η ηχώ του ασκητικού πνεύματος των πατέρων της ερήμου, η θέρμη της πίστης και η ησυχία τους. Ας είναι δοξασμένο το όνομα του Θεού!

Το βιβλίο αυτό αφιερώνεται στη μνήμη του πολυφίλητου και πολυαγαπημένου μου πνευματικού πατέρα Αρχιμανδρίτη Michael C. Harper. Όσο ζούσε, στάθηκε για μένα πηγή έμπνευσης· αλλά και τώρα, που έχει αναπαυτεί εν Χριστώ, παραμένει πιστός καθοδηγός. Αιωνία του η μνήμη!

π. Τζ. Χ.

Εισαγωγή στις πηγές

Η ζωή του αγίου Αντωνίου

Ο άγιος Αντώνιος ο Μέγας αποκαλείται «πατέρας του μοναχισμού». Γεννήθηκε το 251 μ.Χ. στα Κόμα, κοντά στη Μεγίστη Ηρακλειούπολη της Κάτω Αιγύπτου. Οι γονείς του ήταν εύποροι αγρότες που είχαν ασπαστεί τον χριστιανισμό. Όταν ήταν 18 ετών, οι γονείς του πέθαναν κι ανέλαβε τη φροντίδα της ανύπανδρης αδελφής του. Γύρω στο 269 μ.Χ. έτυχε να ακούσει στην Εκκλησία το Ευαγγέλιο του αποστόλου Ματθαίου: «Αν θέλεις να γίνεις τέλειος, πήγαινε, πούλησε τα υπάρχοντά σου, και δώσε τα χρήματά στους φτωχούς, και θα έχεις θησαυρό κοντά στον Θεό· κι έλα να με ακολουθήσεις» (19:21).

Ο θεοσεβής Πατέρας ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα, πούλησε όλα τα υπάρχοντά του και μοίρασε τα χρήματα στους φτωχούς. Γύρω στο 285 μ.Χ. εγκαταστάθηκε στην έρημο και ασκήθηκε πλήρως

αποκοιμημένος από κάθε ανθρώπινη επαφή. Μολονότι δεν ήταν ο πρώτος που υιοθέτησε την αγγελική πολιτεία, η αγιότητά του προσείλκυσε πολλούς μαθητές, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν κοντά του. Γύρω στο 305 μ.Χ. άφησε το ερημητήριό του και ανέλαβε χρέη πνευματικού πατέρα στην κοινότητα για μια πενταετία, προτού επιστρέψει και πάλι στη μόνωση. Ακολούθησαν κι άλλοι πατέρες της ερήμου, οι οποίοι γοητεύτηκαν από την πράξη και τη θεωρία της ασκητικής ζωής, μόχθησαν και κληροδότησαν με τη σειρά τους διδαχές εμπνευσμένες από τους πνευματικούς τους αγώνες.

Γνωρίζουμε ότι ο αββάς Αντώνιος επισκέφθηκε την Αλεξάνδρεια τουλάχιστον δύο φορές στη ζωή του: τη μία για να υποστηρίξει τον αρχιεπίσκοπο Αθανάσιο έναντι των αιρέσεων και την άλλη για να υποστηρίξει τους χριστιανούς κατά τη διάρκεια διωγμών. Ήταν τέτοια η φήμη του αββά Αντωνίου, ώστε το 325 μ.Χ., προσκεκλημένος στη Σύνοδο της Νικαίας, λάμβανε επιστολές από τον ίδιο τον Μεγάλο Κωνσταντίνο. Υπερασπίστηκε δε τόσο σθεναρά το ορθόδοξο δόγμα, ώστε ο μέχρι πρότινος κυρίαρχος αρειανισμός να υποστεί σοβαρότατο πλήγμα.

Λίγο πριν από τον θάνατό του, σε ηλικία 105

ετών, ζήτησε από τους μαθητές του να τον θάψουν σε τάφο χωρίς κανένα σημάδι, γιατί δεν ήθελε να γίνει το σώμα του αντικείμενο λατρείας. Άφησε πίσω του μια πλούσια κληρονομιά από διδασκαλίες και όρισε το πρότυπο του μοναστικού τρόπου ζωής για όλο τον κόσμο. Ο άγιος Αθανάσιος συνέγραψε τον βίο του και σήμερα ο άγιος Αντώνιος θεωρείται πατέρας της μοναστικής ζωής. Εορτάζεται στις 17 Ιανουαρίου (νέο ημερολόγιο).

Η διδασκαλία του

Ο π. Thomas Hopko στον εναρκτήριο λόγο του στο Ορθόδοξο Σεμινάριο του Αγίου Βλαδιμήρου το 2007 είπε τα εξής: «Σας προτρέπω και, αν ήταν στο χέρι μου, θα σας πρόσταζα, να αναγνωρίσετε τις 38 διδαχές του αγίου Αντωνίου, που συμπεριλαμβάνονται στο *Γεροντικό*. Ό,τι χρειάζεται να γνωρίζουμε για να διάγουμε τον βίο μας, βρίσκεται εκεί διατυπωμένο με απλότητα και σαφήνεια». Κατά τη γνώμη μου, οι λέξεις-κλειδιά σε αυτή την εξαιρετικά διδακτική και ανεκτίμητη συμβουλή στους σπουδαστές είναι οι λέξεις

απλότητα και σαφήνεια. Δεν είναι λίγες οι φορές που περιπλέκουμε ή συμβιβάζουμε την πίστη μας με προσθήκες που πηγάζουν από κοσμικούς θεσμούς ή κόβουμε και ράβουμε τη διδασκαλία του Χριστού κατά το δοκούν. Ο άγιος Αντώνιος ήθελε όμως να βιώσει το Ευαγγέλιο και να μεταλαμπαδεύσει την πληρότητα της αλήθειάς του, ώστε να μπορέσουμε να ζήσουμε κι εμείς σύμφωνα με τις διδαχές του Χριστού, ανέγγιχτοι από τον κόσμο.

Όταν το 1982 σπούδαζα στην Οξφόρδη, ήρθα για πρώτη φορά σε επαφή με τα λόγια των πατέρων της ερήμου. Κεραυνοβολήθηκα τόσο από την ασυμβίβαστη και απαιτητική τους κλήση όσο και από την οικουμενικότητα των λόγων τους. Είχα την ευλογία να γνωρίσω τη Βενεδικτίνη αδελφή Γουόρντ, μία από τις Αδελφές του Ελέους του Θεού στο Φείρακρες στην Οξφόρδη. Αυτές οι 38 διδαχές βρίσκονται μεταφρασμένες στο βιβλίο της *Επιλογές από το Γεροντικό* (1975).

Αυτό το μικρό πόνημα προορίζεται για όλους όσους δεν έχουν ακόμα ανακαλύψει τα αναζωογονητικά λόγια που ξεπηδούν από τα τρισβαθα της ψυχής μας και συνδέονται άρρηκτα με τις σύγχρονες ερήμους μας. Όταν μας αποκαλυφθούν

αυτές οι αλήθειες, θα νιώσουμε όπως στην παραβολή του πολύτιμου μαργαριταριού «Η βασιλεία των ουρανών πάλι μοιάζει μ' έναν έμπορο, που ζητούσε να βρει όμορφα μαργαριτάρια. Κι όταν βρήκε ένα πανάκριβο μαργαριτάρι, πήγε και πούλησε όλα όσα είχε και το αγόρασε» (Ματθ. 13:45-46).

Τα λόγια του αββά Αντωνίου αποτελούν αυτοτελή διδασκαλία και δεν απαιτούν ερμηνεία, όπως άλλωστε και οι παραβολές του Χριστού. Ο εκάστοτε ακροατής μπορεί να τα επεξεργαστεί και να τα ερμηνεύσει ανάλογα με τις καταστάσεις της δικής του ζωής. Ωστόσο, για όσους είναι νεοφώτιστοι στην ορθοδοξία ή νέοι στην πίστη τους, μπορεί να είναι βοηθητικό να ακούσουν και μια άλλη ερμηνεία.

Ακόμη, ύστερα από 36 χρόνια διδασκαλίας σε σχολεία, έχω να παρατηρήσω το εξής: συχνά απάρτιζαν το ακροατήριό μου μαθητές οι οποίοι βρίσκονταν στην κρίσιμη ηλικία της συναισθηματικής και διανοητικής τους διάπλασης, μαθητές οι οποίοι έψαχναν τον δρόμο τους στη ζωή, προσέγγιζαν την πίστη τους με ερωτήματα και ζωηρό ενδιαφέρον κι απαιτούσαν εξηγήσεις. Ένας από τους σπουδαιότερους ορθόδοξους θεολόγους της

εποχής μας, ο μητροπολίτης Κάλλιστος, έγραψε πρόσφατα σε δημοσίευσή του στο Ινστιτούτο Ορθοδόξων Χριστιανικών Σπουδών (IOCS):

«Ας σεβαστούμε την ανεξάντλητη ποικιλία χαρακτήρων και απόψεων μεταξύ των μαθητών μας. Διότι, όπως υπαγορεύει και ο απόστολος Παύλος, είναι πολλές οι διαφοροποιήσεις στην τάξη της Δημιουργίας. Άλλη είναι η λάμψη και το μεγαλείο του ήλιου, κι άλλη η λάμψη της σελήνης και άλλη η λαμπρότητα των αστέρων (Α΄ Κορ. 15:41). Το ίδιο συμβαίνει και στην σφαίρα της μάθησης: ο ένας μαθητής διαφέρει από τον άλλο σε χαρίσματα και δυνατότητες και αυτό είναι κάτι που ένας αληθινός παιδαγωγός οφείλει να σεβαστεί».

«Σαν τα νεογέννητα βρέφη, να λαχταράτε το πνευματικό κι άδολο γάλα, για να αυξηθείτε και να φτάσετε στη σωτηρία, μια και γευθήκατε την καλοσύνη του Κυρίου» (Α΄ Πέτρ. 2:2-3).

Όπου υπήρχαν παραβολές στα Ευαγγέλια, οι μαθητές του Χριστού πάντοτε επεδίωκαν, σε κάθε περίπτωση, την αποσαφήνισή τους. Σε κάθε τέτοιο σχόλιο, ο αναγνώστης μπορεί λοιπόν να γνέψει καταφατικά το κεφάλι του αναλογιζόμενος: «Ναι, αυτό σκέφτηκα κι εγώ...» ή αντιθέτως: «Για δεσ μια άλλη ερμηνεία!». Με αυτό τον προ-

βληματισμό ωριμάζουμε στην πίστη και τη διάκριση.

Το τριπλό σχοινί

«Ένα τριπλό σχοινί δεν μπορεί εύκολα να σπάσει» (Εκκλησ. 4:12). Σε κάθε Διδαχή έχω «πλέξι» τρία ν(ο)ήματα μαζί: 1) το μήνυμα και την αποκάλυψη του Ευαγγελίου 2) τη ζωντανή παράδοση και τη διδασκαλία των αγίων Πατέρων και 3) τα προσωπικά μου βιώματα στην ορθόδοξη χριστιανική πίστη. Στην τελευταία κατηγορία συμπεριλαμβάνονται γραπτά και ιστορίες από ποικίλες πηγές που διαμόρφωσαν, αναμόχλευσαν και φώτισαν το κείμενο.

Κατά τη γνώμη μου, η ίδια η διδασκαλία του αββά Αντωνίου διαπνέεται από μία παρόμοια τριαδικότητα, εικόνα της Αγίας Τριάδος. Κατ' αρχάς, τα λόγια του διακατέχονται από εξαιρετική απλότητα και εκφράζουν εξαιρετική βαθύτητα. Δεύτερον, αντιμετωπίζεται με εξαιρετική ευαισθησία το μυστήριο του ασκητισμού – ιδιαίτερα, η ανάγκη για αυτοθυσία, προκειμένου να εξοπλιστεί κανείς για την πνευματική μάχη και να προετοιμαστεί

για τους πνευματικούς αγώνες που θα συναντήσει στο μέλλον. Τρίτον, υπάρχει μια αίσθηση εξουσίας, παρρησίας, η οποία προέρχεται μεν από τη θεία χάρη αλλά είναι και ρεαλιστική στην πραγμάτωσή της.

Ως χριστιανοί καλούμαστε να ζήσουμε με προσευχή και να λατρεύουμε την Αγία Τριάδα. Όταν το κάνουμε αυτό, γινόμαστε σαν ένα δυνατό σχοινί που δεν σπάει εύκολα. «Αν μείνετε ενωμένοι μαζί μου, και τα λόγια μου μείνουν ζωντανά μέσα σας, ό,τι θελήσετε ζητήστε το, και θα σας δοθεί» (Ιω. 15:7).

Αποτελεί έγκριτη και τεκμηριωμένη πεποίθηση ότι ο μοναχισμός των πατέρων της ερήμου εισήχθη στις Βρετανικές Νήσους από Κέλτες μοναχούς τον 5ο και 6ο αιώνα. Ο άγιος Πατρίκιος, γιος ενός Ρωμαιο-Βρετανού διακόνου, εκφράζει στους ακόλουθους στίχους την πεποίθησή του για την άρρητη σχέση μας με τον Κύριό μας. Παρατίθεται μια συντομευμένη εκδοχή της περιφημης προσευχής του, γνωστής ως η ασπίδα του αγίου Πατρικίου.

Σήμερον ενδύομαι

Το Όνομα της Τριάδος το ισχυρό

Επικαλούμαι

Τους Τρεις εις Έναν και τον Έναν εις Τρεις.

Τη μέρα τούτη, νυν και αεί,
Ενδύομαι Χριστόν.
Χριστός μετ' εμού, Χριστός εντός μου
Χριστός οπίσω μου, Χριστός εμπρός μου,
Χριστός πλησίον μου, Χριστός νενικηκώς με,
Χριστός παρηγορεί με, Χριστός αναθάλλει με.
Χριστός υποκάτω μου, Χριστός υπεράνω μου,
Χριστός εν σιωπή, Χριστός εν κινδύνω,
Χριστός στις καρδιές των αγαπόντων με,
Χριστός εις στόμα φίλου και ξένου.
Σήμερον ενδύομαι
Το Όνομα της Τριάδος το ισχυρό
Επικαλούμαι
Τους Τρεις εις Έναν και τον Έναν εις Τρεις.
Τον Όντα, τον Δημιουργό πάσης Κτίσης
Αιώνιο Πατέρα, Πνεύμα και Λόγο.
Αινεσάτω τον Κύριον της σωτηρίας μου
Επί δε τον λαόν Σου η ευλογία Σου.

ΚΑΠΟΤΕ Ο ΑΒΒΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

καθώς καθόταν στην έρημο, κυριεύτηκε από ακηδία και δέχτηκε πόλεμο λογισμών. Ρώτησε τον Κύριο: «Κύριε, θέλω να σωθώ αλλά αυτοί οι λογισμοί δεν με αφήνουν σε ησυχία. Τι να κάνω με αυτό τον πειρασμό; Πώς μπορώ να σωθώ;». Λίγο αργότερα, σηκώθηκε και βγήκε έξω. Ο Αντώνιος τότε είδε έναν άνδρα που του έμοιαζε να κάθεται στο εργόχειρό του, έπειτα να σηκώνεται για να προσευχηθεί, και πάλι να κάθεται και να πλέκει τη σειρά, κι έπειτα πάλι να σηκώνεται για να προσευχηθεί. Ήταν άγγελος Κυρίου που είχε σταλεί για να τον διορθώσει και να τον ενθαρρύνει. Άκουσε τον άγγελο να του λέει: «Έτσι να κάνεις και θα σωθείς». Με αυτά τα λόγια ο Αντώνιος γέμισε πολλή χαρά και κουράγιο. Έτσι έπραξε και σώθηκε.

Η ανθρωπινή μας υπόσταση απαιτεί εξάρτηση από τον Θεό και αλληλεξάρτηση από τους συνανθρώπους μας. Ο σωστός πνευματικός έλεγχος προϋποθέτει τη βοήθεια και τις οδηγίες ενός πνευματικού πατέρα, ο οποίος θα μας βοηθήσει να εξελιχθούμε σε καθ' ομοίωση Θεού. Η

αυτο-εξέταση από μόνη της, χωρίς ένα τέτοιο εξωτερικό σημείο αναφοράς, μπορεί να θέσει τον εαυτό μας σε τέτοιο κίνδυνο, ώστε να πλανηθούμε, να απογοητευτούμε, να χάσουμε την πίστη μας και να πέσουμε τελικά στην παγίδα της απόγνωσης και της απελπισίας. Έτσι θα «προσβληθούμε» από την πνευματική ασθένεια της ακηδίας: θα πέσουμε δηλαδή στην αδράνεια, στην πνευματική νωθρότητα και στην παράλυση εξαιτίας της αμαρτωλότητάς μας ενώπιον του Πανάγιου Θεού.

Πολλοί χριστιανοί προβληματίζονται με αυτή την αντίφαση: «Πώς γίνεται να είμαστε χριστιανοί και να έχουμε τέτοιους αμαρτωλούς λογισμούς;». Ο άγιος Αντώνιος αντιμετωπίζει αυτό ακριβώς το δίλημμα στην έρημο, όπου συναντά τον διάβολο, τον εαυτό του και τον Θεό: «Κύριε, θέλω να σωθώ αλλά αυτοί οι λογισμοί δεν με αφήνουν σε ησυχία».

Παρατηρούμε ότι ο άγιος Αντώνιος θέλει να σωθεί κι έχει πλήρη επίγνωση της κατάστασής του. Σαν τον άσωτο υιό και τον Ζακχαίο, πρέπει να έρθουμε κι εμείς «εις εαυτόν» και να έχουμε ειλικρινή διάθεση για αλλαγή. Η παράκληση του αγίου Αντωνίου είναι απλή και λακωνική: «Τι να κάνω με

αυτό τον πειρασμό; Πώς μπορώ να σωθώ;».

Επιβάλλεται να είμαστε σαφείς στην προσευχή μας· η αοριстіα στη μετάνοια ή στα αιτήματά μας συσκοτίζουν την επικοινωνία μας με τον Θεό. Οι δύο αυτές ερωτήσεις του αγίου Αντωνίου μάς θυμίζουν επίσης την ερώτηση του νομικού προς τον Χριστό, πριν την παραβολή του καλού Σαμαρείτη. «Διδάσκαλε, τι πρέπει να κάνω για να κερδίσω την αιώνια ζωή;» (Λουκ. 10:25).

Η αδράνεια δεν είναι επιλογή για τον χριστιανό· ο χριστιανός είναι ρήμα, όχι ουσιαστικό!

Ο Αντώνιος βλέπει έναν άνδρα που εργάζεται καθιστός, έπειτα σηκώνεται για να προσευχηθεί, επιστρέφει στο εργόχειρό του και πάλι σηκώνεται σε προσευχή. Ο άγγελος είχε σταλεί από τον Θεό για να διορθώσει και να καθησυχάσει τον Άγιο. Εμείς, αντίθετα, αναλωνόμαστε σε καθημερινή βάση και έτσι χάνουμε το κέντρο και την πηγή της δυνάμεώς μας: χάνουμε τη βούλησή μας για εργασία και προσευχή. Όμως και οι δύο είναι εξίσου σημαντικές για τη σωτηρία της ψυχής μας. Είναι η εξίσωση για τη σωτηρία μας, εξίσωση που ισχύει για όλους μας κι όχι μονάχα για τους μοναχούς. Όταν βουλιάξουμε στο τέλμα της αυτολύπησης, τότε έχουμε ανάγκη από ενθάρρυν-

ση, στήριξη και διορθωτική επέμβαση. Εάν επικαλεστούμε το Πανάγιο Πνεύμα, ο Παράκλητος θα μας στηρίξει, θα μας βοηθήσει και θα μας ενδυναμώσει. Όπως κι ο Κύριός μας διακονήθηκε από τους αγγέλους στην έρημο, έπειτα από τους πειρασμούς: «Τότε ο διάβολος άφησε τον Ιησού, και άγγελοι Θεού ήλθαν και τον υπηρετούσαν» (Ματθ. 4:11).

Στην περίπτωση του αγίου Αντωνίου, ένας άγγελος τον υπηρετεί και του δίνει οδηγίες, κι έτσι αποκτά και πάλι κουράγιο και χαρά. «Πράξε αυτά και θα σωθείς». Οι Πατέρες μάς διδάσκουν ότι δεν πρέπει να εμπιστευόμαστε πρόθυμα και χωρίς δισταγμό τους λογισμούς μας και τις απόψεις μας, αλλά αντίθετα να ακολουθούμε τον Λόγο του Θεού, ο Οποίος μάς παρέχει το υπόδειγμα για τη σωτηρία των ψυχών μας.

Στη σύγχρονη Δυτική μας κουλτούρα, η ισοροπία στη ζωή είναι ένα πολυσυζητημένο θέμα. Όταν οι μητέρες προσπαθούν να εξισοροπήσουν την καριέρα τους με τη φροντίδα των παιδιών, και όταν οι πατέρες πιέζονται διαρκώς να θέσουν προτεραιότητες, πρέπει να ξεδιψάσουμε από τις Πηγές της Ερήμου. Δίχως εργασία, γινόμαστε νωχελικοί και αδιάφοροι· η υπερβολική εργασία,